

Mottagare

Barn- och utbildningsnämnden

Uppdrag. Lokalbehov Västerhejde skola

Förslag till beslut

- Informationen tas emot och redovisningen av arbetet godkänns

Sammanfattning

Ärendet avser lokalbehovet vid Västerhejde skola och hanteringen av nuvarande paviljonglösning i avvaktan på långsiktiga ställningstaganden.

Förvaltningen har arbetat vidare med att ersätta den tillfälliga paviljonglösningen på Västerhejde skola med en permanent byggnad, men efter överklagandeprocess och regeringsbeslut (LI2025/01905) finns inte längre möjlighet att uppföra en permanent skolbyggnad på platsen. Parallellt har två bygglovsspår hanterats: förlängning av tidsbegränsat bygglov för befintlig paviljong samt ansökan om ny paviljong på annan plats. Med hänsyn till Försvarmaktens villkor att endast en åtgärd kan genomföras och utifrån ekonomiska överväganden har förvaltningen valt att fullfölja ansökan om förlängt tidsbegränsat bygglov för nuvarande paviljong, som bedöms kunna kvarstå till höstterminen 2030 (beslut förväntas april/maj).

Arbetet fortsätter inom förvaltningen och i samverkan mellan UAF och TSF, med fokus på att säkerställa arbetsmiljökrav samt att utreda alternativ och konsekvenser för en successiv utfasning av delar av Västerhejde skola.

Förslag till beslut är att informationen tas emot och redovisningen av arbetet godkänns.

Ärendebeskrivning

Förvaltningen (UAF) har, utifrån nämndens beslut (BUN 2024-02-06 §13), arbetat vidare med att ersätta den tillfälliga paviljonglösningen på Västerhejde skola med en permanent byggnad. Förvaltningen har tidigare genomfört en förstudie som visat förutsättningarna för en permanent byggnad på Västerhejde skolas tomt. Miljö- och byggnämnden beslutade i juni 2025 att bevilja förhandsbesked för nybyggnad av skolbyggnad, trots att Försvarmakten motsatt sig detta med hänvisning till påverkan på riksintresse för totalförsvarets militära del. Försvarmakten överklagade sedan miljö- och byggnämndens beslut till Länsstyrelsen vilka valde att bifalla försvarets överklagan. Beslutet finns att läsa i ärende *BUN 2023/3638*. Region Gotland överklagade Länsstyrelsens bifall till regeringen. Regeringen valde dock att gå

på försvarets linje (Regeringsbeslut LI2025/01905), vilket innebär att möjligheten att ersätta nuvarande paviljonglösning med en permanent byggnad inte längre finns.

Under tiden som överklagandeprocessen haft sin gång har förvaltningen fortsatt med planering och arbete i parallella spår för att förbereda för olika scenarios. Beskrivning följer här;

- Nuvarande paviljong står kvar och det blir inga förändringar till läsåret 2026/2027
- Ansökan för förlängt tidsbegränsat bygglov på nuvarande paviljong är inlämnad. Genomgång av historiken för nuvarande paviljong visade att det fanns möjlighet till rättelse av tidigare ansökan om tidsbegränsat bygglov, (se tidigare tjänsteskrivelse BUN 2023/3638, 23 oktober 2025).
- Ansökan om nytt tidsbegränsat bygglov för ny paviljong, på annan plats inom fastigheten är inlämnad.
 - Båda ansökningar lämnades in under november 2025 av Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen utifrån beställning från UAF
- Försvaret har under remissförfarandet lämnat yttranden om båda ansökningarna.
 - Försvarmakten motsätter sig inte att tidsbegränsat bygglov beviljas för åtgärden nybyggnad av skolbyggnad i rubricerade ärenden.
 - Detta gäller under förutsättning av att det rör sig om en tillfällig byggnad som syftar till att lösa ett tillfälligt behov, i avvaktan på att en permanent lösning som inte medför risk på skada på riksintresse för totalförsvarets militära del genomförs.
 - En annan förutsättning som försvaret anger är att bara den ena åtgärden får genomföras.
 - Sammantaget innebär detta att förvaltningen har varit tvungen att välja vilken av ansökningarna som skall fullföljas.
 - Förvaltningen har valt att gå vidare med ansökan för förlängt tidsbegränsat bygglov för nuvarande paviljong. Vilken är den mest ekonomiskt fördelaktiga vägen att gå. Beslut i bygglovsärendet förväntas i april/maj. I samtal med bygglovsenheten framgår det i dag finns det inga hinder för Miljö och byggnämnden att bevilja ansökan.
 - Paviljongen förväntas kunna stå kvar till höstterminen 2030. Mer exakt datum kommer att anges i kommande beslut i bygglovsärendet
 - Ansökan om ny paviljonsbyggnad återkallas därmed
- Under tiden som nuvarande paviljong står kvar skall det säkerställas att byggnaden uppfyller arbetsmiljökrav.
- Arbetet fortlöper nu i samarbete mellan utbildnings- och arbetslivsförvaltningen (UAF) och teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen (TSF)

Då det är fastställt att det endast kan bli en förlängning av ett tidsbegränsat bygglov så fastställts det även att delar av Västerhejde skola kommer att fasas ut. Förvaltningen fortsätter att utreda möjliga alternativ för utfasning.

Alternativ som i nuläget är aktuella för utredning och för framtida beslut beskrivs under avsnittet bedömning

Bedömning

Planeringsarbetet fortsätter och följande alternativ är i nuläget aktuella för förvaltningen att utreda inför framtida beslut.

1. Ny bedömning av Västerhejde skolas maxkapacitet. Det maximala antal elever som kan erbjudas plats på skolan efter att det tidsbegränsande bygglovet löpt ut
2. Utreda alternativa lösningar samt göra risk- och konsekvensanalyser för utfasning av del av skolan.
 - a. Utredningen skall göras bredare än de alternativ beskrivits i tidigare tjänsteskrivelse
3. Utreda om skolan fortsatt skall vara en F-6 skola eller övergå till att bli en F-3 skola eller om ytterligare alternativ är möjliga
4. I nuläget finns inte någon enskild skola i närområdet som kan ta emot ca 40 % av eleverna direkt till ett och samma läsår. Även om elevprognoserna visar på minskat antal elever så är en direkt överflyttning under ett och samma läsår inte möjlig. En utfasning behöver genomföras successivt över 2–3 läsår.
 - a. Förvaltningen behöver här göra en tydlig tidplan för genomförandet. Den skall tas fram i samråd med skolledning för Västerhejde skola och mottagande skola/or
5. I samband med bredare översyn och utredning så behöver förvaltningen även se över om skolvalsprocessen och skolskjutsområden kan komma att påverkas och om något behöver förändras
6. Kartlägga om mottagande skola/skolor behöver göra anpassningar i lokaler inför mottagandet. Även Västerhejde skolas behov av anpassningar efter att paviljong avlägsnats skall beaktas.
7. Informations, kommunikations- och förankringsarbete. Är påbörjat men behöver fortsätta kontinuerligt, såväl internt som externt. Arbetet kräver noggranna förberedelser och god planering då det är många delar att utreda och hantera innan beslut och genomförande.

För vårdnadshavare i Västerhejde är även det fria skolvalet högst väsentligt att beakta. Om förvaltningen inte kan erbjuda och bereda plats för elever inom närområdet innebär det att vårdnadshavare kan uppleva att valfriheten begränsas.

Följande delar planerar förvaltningen att fortsatt arbeta med och genomföra;

- Utbildningsdirektör alternativt skolchef grundskola formerar styrgrupp och projektgrupp för utfasnings- och förändringsarbetet

- Involvera skolledning på berörda skolor i utrednings- och planeringsprocessen
- Dialogmöten med personal på berörda skolor
- Risk och konsekvensanalyser för Västerhejde skola och för mottagande skola/skolor
- Barnkonsekvensanalys
- Informations/dialogmöten med vårdnadshavare på berörda skolor
- Fria skolvalet – utfall av hur vårdnadshavare väljer
- Skolskjutsorganisationens riktlinjer och skolskjutsområden

Utredningen skall ta fram beslutsunderlag för hur en utfasning av del av Västerhejde skola kan genomföras. Förvaltningen återkommer med redovisning av utredningen till nämndsmötet i september 2026. Nämnden delges även kontinuerligt information i ärendet.

Följande perspektiv beaktas i arbetet

Organisatoriskt perspektiv

Förvaltningen vill visa på följande;

- Ett strukturerat arbetssätt med parallell planering i ett ärende präglad av osäkerhet.
- Samverkan mellan utbildnings- och arbetslivsförvaltningen (UAF) och teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen (TSF), vilket stärker genomförandeförmågan.
- Att inrätta styrgrupp och projektgrupp samt involvera skolledningar och personal i ett tidigt skede är i linje med god förändringsledning

Risker och utmaningar

- Utfasning över 2–3 läsår kräver mycket noggrann samordning
- Risk för otydlighet i ansvarsfördelning mellan ”linjeorganisation” och projektorganisation om roller inte formellt fastställs.

Ekonomiskt perspektiv

- Valet att gå vidare med förlängt tidsbegränsat bygglov för befintlig paviljong bedöms som det mest kostnadseffektiva alternativet i nuläget.
- Undvikande av investering i ny paviljong minskar risken för inlåsning i lösningar som senare inte kan eller behöver användas.

Risker och utmaningar

- Framtida ombyggnationer eller anpassningar i mottagande skolor kan medföra investerings- och driftskostnader som ännu inte är kvantifierade.
- Om successiv utfasning görs över flera år kan riskera parallella kostnader för både avvecklande och mottagande verksamhet.

Barnrätt och jämlikhet

- Barnkonsekvensanalys inför kommande beslut, är i linje med barnkonventionen och skollagens krav.
- Successiv utfasning över flera läsår minskar risken för abrupta skolbyten och negativa effekter på barns trygghet och kontinuitet

Risker och utmaningar

- Minskad möjlighet att bereda plats i närområdet kan påverka barns rätt till likvärdig utbildning
- Risk för ojämlika villkor mellan elever beroende på vilken mottagande skola eleverna hänvisas till (lokaler, elevsammansättning, resväg).
- Förändringar i skolorganisation kan få konsekvenser för barns sociala sammanhang och progression.

Juridiskt och styrande perspektiv

- Ärendet är väl förankrat i formella beslut och överklagandeprocesser, inklusive regeringsbeslut
- Förvaltningen agerar i linje med plan- och bygglagen genom att säkerställa giltigt tidsbegränsat bygglov.
- Hänsyn tas till riksintresse för totalförsvaret

Risker och utmaningar

- Beslut om utfasning och omorganisation måste tydligt kopplas till huvudmannens ansvar enligt skollagen för att undvika rättslig osäkerhet.
- Det fria skolvalet kan begränsas i praktiken, vilket kräver tydlig juridisk motivering

Medarbetarperspektiv

- Dialogmöten med personal och skollledning visar på ett inkluderande förhållningssätt.
- Tydlig framförhållning (2–3 år) ger bättre förutsättningar för arbetsmiljöplanering och kompetensförsörjning.

Risker och utmaningar

- Långvarig osäkerhet kring skolans framtid kan påverka arbetsmiljö, motivation och möjligheten att behålla personal.
- Risk för ökad arbetsbelastning i samband med omställning, särskilt i mottagande skolor.
- Behov av tydlig kommunikation för att undvika ryktesspridning och oro

Medborgarperspektiv

- Behovet av tidigt informations- och förankringsarbete med vårdnadshavare är identifierat
- Transparens kring process, alternativ och begränsningar stärker förtroendet för huvudmannen

Risker och utmaningar

- Minskad valfrihet för vårdnadshavare i Västerhejde kan upplevas som en försämring av service.
- Risk för kritik om dialog upplevs som sen eller otillräcklig.
- Eventuella ökade skolskjutsbehov kan påverka upplevelsen av tillgänglighet.

Landsbygdsperspektiv

- Västerhejde skola har en tydlig betydelse för ortens attraktivitet och sammanhållning
- En successiv utfasning ger möjlighet att mildra negativa effekter för landsbygden

Risker och utmaningar

- Minskad skolnärvaro i Västerhejde kan påverka inflyttning och lokalsamhällets långsiktiga livskraft.
- Risk för att landsbygdens förutsättningar väger lättare än centrala skolors kapacitet i framtida beslut

Hållbarhetsperspektiv

- Användning av befintlig paviljong under begränsad tid kan ses som resurseffektivt på kort sikt.
- Samlad planering och successiv omställning minskar risken för kortsiktiga, ohållbara lösningar

Risker och utmaningar

- Långvarig användning av paviljonglösningar är ofta mindre hållbar ur klimat- och energiperspektiv.
- Ökade transporter (skolskjuts) kan påverka både miljömässig och social hållbarhet.
- Avsaknad av permanent lösning riskerar att skjuta hållbarhetsinvesteringar på framtiden

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse lokalbehov Västerhejde skola 2026-04-02
Regeringsbeslut LI2025/01905

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Torsten Flemming
Utbildningsdirektör

Bo Eriksson
Avdelningschef stöd och utveckling